

МОВА — КОРДОН НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

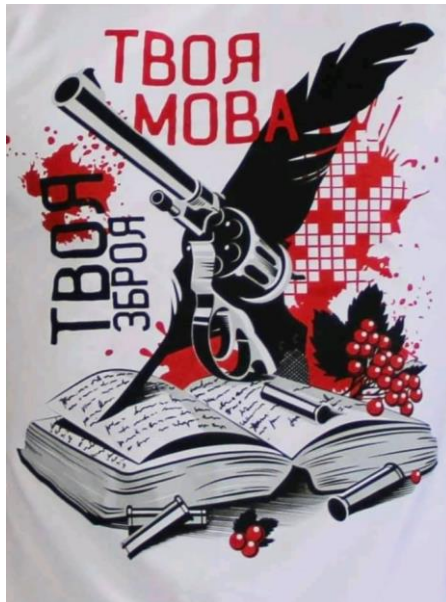
ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

МОВА — КОРДОН НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

21 ЛЮТОГО 2023 РОКУ

Львів 2023

«Мова — кордон національної безпеки»: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Львів, 21 лютого 2023 року. Львів: ЛДУ БЖД, 2023. 135 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Василь ПОПОВИЧ, доктор технічних наук, професор;

Василь КАРАБИН, доктор технічних наук, доцент;

Ірина БАБІЙ, кандидат педагогічних наук;

Тетяна БОТВИН, доктор філософії;

Лідія ВЕРБИЦЬКА, кандидат філологічних наук;

Тетяна КОНІВЦЬКА, кандидат педагогічних наук;

Галина ХЛИПАВКА, кандидат педагогічних наук;

Ольга ШЕЛЮХ, кандидат філологічних наук, доцент.

Збірник укладено за тезами доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мова — кордон національної безпеки» 21 лютого 2023 року.

Матеріали друкуються українською, польською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій:

- Секція 1. Мова і національна психологія. Мова як інструмент гібридної війни.
- Секція 2. Національні мови і культури в їх специфіці та взаємодії. Українська мова у світі.
- Секція 3. Актуальні проблеми викладання української мови у вищій школі.

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідають автори матеріалів та їхні керівники.

Отже, засобами іронії, яка доходить до нищівного сарказму, автори наголошують, що при такому ставленні до мови неважко втратити свою національну ідентичність і людську гідність, адже те, як ми спілкуємося, є виявом моральності й культури людини або їх цілковитої відсутності. Письменники акцентують на тому, що зневажливе або байдуже ставлення до мови призводить до деградації суспільства: держава, в якій не помічають цих проблем, приречена. Для обох митців важливо, щоби кожен читач усвідомив: питання мови є не політичною проблемою, а справою честі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрухович Юрій, Тут похований Фантомас, Брустурів: Дискурс, 2015, 232 с.
2. Костенко Ліна, Записки українського самашедшого, Київ: «А-ба-ба-га-ла-ма-га», 2011, 416с.

УДК 323.269

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МОВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

*кандидат психологічних наук Роман ЯРЕМКО, Анастасія ПЕХ
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності*

Питання мовної ідентичності є особливо чутливим для національної рефлексії: Незалежно від того на чому акцентувати увагу, можна спостерігати амбівалентну картину взаємодії мовної спадщини та нації, набуте значення мови залежить від поширення та способу розкриття її індивідуальності, а світоглядна система людини – від понять, що були закладені особливостями народної творчості, контекстами та їхнім походженням відповідно. Наприклад, українська ідіома може мати семантичний аналог у сусідніх народів, але при тому мати цілковиту синтаксичну відмінність та, що є найголовніше, тільки властиві їй умови виникнення.

«Мова формує особистість людини, носія мови, через нав'язані йому мовою і закладені в мові бачення світу та формування менталітету, ставлення до людей, а саме через культуру народу, що користується цією мовою як засобом спілкування» [5, с. 119]. Як зазначав письменник та мовознавець Б. Антоненко-Давидович у своїй праці «Як ми говоримо»: Отак специфічні обставини життя народу створюють свої, характерні тільки для однієї мови, вислови, приказки, прислів'я, що разом з іншими нормативними чинниками зумовлюють дух цієї мови, її національну оригінальність [1, с. 17].

Мова – це дзеркало навколишнього світу, яке відображає дійсність створює свою картину світу, специфіку й унікальну для кожної мови, і, відповідно, народу, етнічної групи, мовного колективу, що користується цією мовою як засобом спілкування [5, с. 119].

Актуальність мовного питання встановлюється цілісністю ідентифікації народу як повноцінно розвиненої нації з усвідомленням власних культурних витоків (українська ідентичність тісно пов'язана з європейською ментальністю, та культурним надбанням Європи). Коли ж цей ланцюжок розірвано та нація втрачає почуття гідності через зовнішнє втручання авторитарних держав (або імперій) – виникає культурна маргіналізація, спадщина поділяється на дрібні частинки, які не можуть прижитися у інформаційному просторі через внутрішнє ідейне розділення.

Яскраво описують це міркування Л. Костенко: Що ж до поняття нація, то лише на перший погляд здається, що це таке чітке і всім зрозуміле поняття. Саме в це поняття останнім часом, уже в умовах, здавалось би, незалежної України, внесено стільки плутанини, що пересічний громадянин може вкрай розгубитися, начитавшись нашої преси, де українців то пропонують вважати етносом, що й досі ще не відбувся як нація, то вже аж політичною нацією, що містить у собі весь наш поліетнічний конгломерат, то народом України, то, як у Конституції сказано, - українським народом. У паспорті графу національності скасовано. Відсутність

зацікавленості у національній ідеї серед певних прошарків суспільства та спільнот призводить до вагомих наслідків у масах. Л. Костенко підводить такий висновок: Проблема тут навіть не в ідентифікації нації, а в кризі самоідентифікації національно дезорієнтованої частини суспільства [2, с. 3].

Виникають гурти населення, що ведуть або захисну позицію та переймають чужу ідентичність західних країн, або піддаються тиску та приймають на віру штучний та нав'язаний код, обидва варіанти призводять до відсутності критичного аналізу власних

можливостей та перспектив актуальності культурного та мовного надбання.

У процесі інтеграції до європейського стилю життя і мислення важливо не лише перейняти найкращі здобутки народів, які проживають на її території, а й не втратити власної національної унікальності. При цьому зростає роль сучасних мас-медіа: з одного боку, у формуванні репутації українського суспільства у світовому інформаційному просторі, а з іншого боку, у пропагуванні демократичних принципів життя, оскільки не всі наші співвітчизники вважають їх пріоритетними у розвитку нашої держави. Таке ставлення спричинене багатовіковою бездержавною історією України, що не могло не відбитись на свідомості сучасних українців [3, с. 1].

Закладений у мову код визначає її готовність бути відкритою для світу, якщо не піклуватися про оновлення понять та недостатньо критично ставитись до спадщини минулого та її місця у сучасності – мова стає закритою до прогресу та створенню нових цінностей, які могли б знайти себе серед цінностей європейських. Водночас варто наголосити на впливі національної літератури як на одному з провідних факторів становлення національної свідомості та самосвідомості. Беручи до уваги актуальність проблеми, в українській психологічній науці активно напрацьовують методологічну базу. У цьому контексті особливо перспективним постає ще не досліджене питання впливу іноземної літератури на

формування національної свідомості та самосвідомості особистості. Залишати поза увагою цей фактор ніяк не можна, з огляду на тенденції глобалізації. Активізація процесів культурного обміну як одного з провідних чинників становлення особистості сучасної молоді людини є ще одним вагомим аргументом на користь перспективності дослідження [4, с. 156].

Вирішальну роль для нації грає мова, її фільтрація від штучного заселеного коду, який деформує національну пам'ять (Наприклад, штучно вигадані слова за часів УРСР), та готовність продемонструвати свою сформованість, позицію та гідність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо: Видавництво Знання, 4-ге видання, 1970. 17 с.

2. Костенко Л. Гуманітарна аура нації або дефект головного дзеркала. 1999. 3 с.

3. Ничик Л.А. Проблема національної свідомості в сучасних педагогічних журналах (за період з 1991 до 2004 рр.) Вісник Київського міжнародного університету. Серія журналістика. Медіалінгвістика. Кіномистецтво. – 2005. – Вип 4.– 113-119 с.

4. Савчук В.А. Національна самосвідомість: огляд психологічних концепцій. Наукові записи Національного університету «Острозька академія». Серія психологія, випуск 5. 156 с.

5. Шумейко О.А. Проблеми розвитку особистості в сучасному українському соціумі. 2019. 119 с.

Оксана МИКИТЮК

**ОМОВЛЕННЯ ІДЕЙ Д. ДОНЦОВА ЯК СИЛА ДЛЯ ЖИТТЯ
СУСПІЛЬСТВА 36**

Михайло НАГІРНЯК

ДОЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ХХ СТОЛІТТІ 40

Надія СТЕПАНЕЦЬ

**МОВА – ЗАСІБ ВСТАНОВЛЕННЯ ДОБРИХ СТОСУНКІВ
МІЖ ЛЮДЬМИ 46**

Оксана ЧАГАН

**МОВА ВОРОЖНЕЧІ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ЯК
ІНСТРУМЕНТ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 49**

Тетяна ЧОНКА

**ПРОБЛЕМИ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ У ТВОРАХ
СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ 55**

Роман ЯРЕМКО, Анастасія ПЕХ

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МОВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ 59

СЕКЦІЯ 2

НАЦІОНАЛЬНІ МОВИ І КУЛЬТУРИ В ЇХ СПЕЦИФІЦІ ТА ВЗАЄМОДІЇ. УКРАЇНСЬКА МОВА У СВІТІ

Евеліна БАЛЛА, Єлизавета БАРАНЬ, Вікторія ШТЕФУЦА

**ВИВЧЕННЯ УКРАЇНІСТИКИ В НІРЕДЬГАЗЬКОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ 63**

Тетяна БОТВИН, Оксана ПИЛИПЕЦЬ

**ЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В
СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ
КРІЗЬ ПРИЗМУ ВОЄННИХ РЕАЛІЙ 67**

Роман ВЕЛИКИЙ

**КУЛЬТУРНО - ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРЕДСТАВНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ГОМІЛЕТИЧНОЇ
ШКОЛИ ХVІІ – ХVІІІ ст. 72**